

SKAIDRUMO IR ATSKAITOMYBĖS KRITERIJAI

Romų pilietinės visuomenės, atstovaujamos nepriklausomų ir skaidrių visuomeninių organizacijų, stiprinimas

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Projektas "Nauji senų problemų sprendimai - inovatyvių metodų mainai romų integracijos srityje" yra finansuojamas Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos per the EEA and Norway Grants Fund for Regional Cooperation.

Šiam leidiniui buvo skirta finansinė parama iš Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programos „EaSI“ (2014–2020 m.).

SKAIDRUMO IR ATSKAITOMYBĖS KRITERIJAI

Implemented by:

Copyright © ERGO Network

Reproduction of the material in this publication is authorised for non-commercial, educational purposes only, provided that the source is quoted.

www.ergonetwork.org
Rue d'Edimbourg 26
1050 Brussels

December 2020

Projektas "Nauji senų problemų sprendimai - inovatyvių metodų mainai romų integracijos srityje" yra finansuojamas Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos per the EEA and Norway Grants Fund for Regional Cooperation (EEE ir Norvegijos Regioninio bendradarbiavimo fondą).

Šiam leidiniui buvo skirta finansinė parama iš Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programos „EaSI“ (2014–2020 m.). Norėdami gauti daugiau informacijos, prašome apsilankyti: <http://ec.europa.eu/social/easi>.

SKAIDRUMO IR ATSKAITOMYBĖS KRITERIJAI

Užtikrinant asociacijų teisę į autonomiškumą, jų vidinės veiklos skaidrumo poreikis nėra konkrečiai apibrėžtas ar įtvirtintas regioninėse bei tarptautinėse sutartyse, tokiu būdu siekiant išvengti perteklinio valdžios kišimosi į vidaus reikalus. Tačiau bet kuriuo atveju atvirumas ir skaidrumas yra esminiai veiksniai užtikrinant atskaitomybę bei visuomenės pasitikėjimą (ESBO/DIŽTB, 2015¹).

Kartu su skaidrumo kriterijais pateikiama speciali mokomoji medžiaga, padėsianti organizacijoms įgyvendinti šiuos kriterijus savo kasdieniniame darbe. Stalo žaidimo "Skaidrumas" įprastinę versiją galima užsisakyti iš ERGO tinklo sekretoriato, taip pat yra prieinama internetinė mokymo priemonė, kurią galima atsisiųsti adresu www.ergonetwork.org/transparency.

1) ESBO Demokratiųjų institucijų ir žmogaus teisių biuras, Europos demokratijos per teisę komisija (Venecijos komisija), Bendros asociacijų laisvės gairės, 2015, p. 62

ĮVADAS

Šį universalų skaidrumo bei atskaitomybės kriterijų rinkinį **visuomeninių organizacijų pajėgumų stiprinimo** tikslais parengė ERGO tinklas kartu su organizacijomis narėmis – Romų advokacijos ir tyrimų centru (Slovakija), *Roma Active Albania* (Albanija), *Slovo 21* (Čekija), *Autonomia* fondu (Vengrija), *OTAHARIN* (Bosnija ir Hercegovina), *RROMA* (Šiaurės Makedonija), *Mladi Romi* (Juodkalnija) ir *Zero Discrimination* (Turkija). Visos partnerystėje dalyvaujančios organizacijos turėtų vadovautis šiais kriterijais, kadangi jų taikymas užtikrina veiklos teisėtumą, teigiamą įvaizdį, atveria didesnes finansavimo perspektyvas bei suteikia daugiau tarpusavio pasitikėjimo tarp bendruomenių, jas atstovaujančių organizacijų ir valstybinių institucijų. Skaidrumas ir atskaitomybė yra kone svarbiausios organizacijų veiksnio bei patikimumo vertinimo prielaidos, į kurias rimtai atsižvelgia įvairios institucijos, potencialūs rėmėjai bei kiti partneriai.

ERGO tinklo organizacijos-narės sutarė bendromis pastangomis sukurti vieningą metodinį instrumentą, **įgalinantį romų ir romus palaikančių visuomeninių organizacijų atstovus savo šalyse pritaikyti skaidrumo kriterijus**. Šiuos kriterijus atitinkančios organizacijos galės naudoti specialų skaidrumo ženklelį, kad atkreiptų dėmesį į savo valdymo, vadybos bei veiklos kokybę.

Romų visuomeninių organizacijų profesionalizavimas skaidrumo ir atskaitomybės aspektais yra kryptingas procesas, kuriuo siekiama šių konkrečių tikslų:

- ✓ Būti sektinu pavyzdžiu kitoms organizacijoms skaidrumo ir atskaitomybės srityje, dalintis patirtimi ir skleisti pozityvias vertybes

- ✓ Gerinti visuomeninių organizacijų veiksmingumą, įgyvendinant struktūrinius pokyčius
- ✓ Padidinti visuomeninių organizacijų darbo efektyvumą, užtikrinant teigiamų pokyčių bei pasiektų rezultatų tvarumą
- ✓ Stiprinti organizacijų gebėjimą spręsti romų teisių problemas
- ✓ Tapti lygiaverčiais valstybinių institucijų partneriais
- ✓ Užmegzti geresnį ryšį su vietos bendruomenėmis
- ✓ Užtikrinti geresnį visuomeninių organizacijų tvarumą
- ✓ Skatinti finansavimą
- ✓ Sudaryti sąlygas visuomeninių organizacijų palyginimui
- ✓ Užtikrinti saugumą, vadovaujantis nacionaliniais įstatymais bei teisės aktais

Galiausiai, norint įgyvendinti skaidrumo kriterijus, reikia ne tik parodyti, kad romai ir juos palaikančios organizacijos į šiuos kriterijus žiūri labai rimtai, bet ir **reikalauti to paties iš kitų suinteresuotųjų šalių bei partnerių.**

Suprantama, jog vietinės organizacijos taikydamos šiuos kriterijus gali susidurti su įvairiais iššūkiais bei kliūtimis, tokiomis kaip vietos politikos sudėtingumas, žmogiškųjų išteklių trūkumas ir kt.

Šiame dokumente aptariamos skaidrumo ir atskaitomybės kriterijų taikymo galimybės bendruomenės lygio visuomeninių organizacijų vadyboje ir valdyme, pagrindinį dėmesį skiriant šioms sritims:

- 1) **Valdymas**,
- 2) **Finansų valdymas** ir
- 3) **Veiklos vykdymas.**

PRINCIPINĖS VERTYBĖS

Visuomeninė organizacija turėtų **pripažinti, jog visi žmonės iš prigimties yra lygūs ir laisvi**. Tai liečia ir organizacijos atstovaujimų bendruomenių **moralines vertybes, tikėjimą, papročius, tradicijas bei kultūrą**. Visuomeninė organizacija **neturėtų pažeidinėti žmogaus teisių** bet kuria forma. Ji turi būti **sąžininga ir teisinga** žmonių, kuriuos siekiama įgalinti, rėmėjų, darbuotojų, narių ir partnerių, valstybės institucijų ir visos visuomenės atžvilgiu. Visuomeninė organizacija negali turėti jokios užslėptos darbotvarkės, privalo **griežtai vadovautis įstatymais**. Ji turėtų būti **atskaitinga** ne tik savo darbuotojams, partneriams, savivaldos ar valdžios institucijoms, bet ir plačiai visuomenei.

Šie skaidrumo kriterijai gali teigiamai paveikti netgi pačių sąžiningiausių ir atsakingiausių organizacijų darbą, įgyvendinant sisteminį valdymo principų bei darbo etikos atnaujinimą. Jų įgyvendinimas patvirtina, jog organizacijoje yra rimtai **laikomasi aukštų darbo kokybės standartų**. Taip pat šie kriterijai gali padėti potencialiems rėmėjams bei kitoms suinteresuotoms šalims neapsigauti, išvengiant neefektyvaus darbo bei lėšų švaistymo dirbant su neatsakingomis organizacijomis.

Siekiant tvarios pažangos, taikos ir teisingumo, labai svarbu, kad visos organizacijos prisidėtų prie **bendrosios gerovės kūrimo**. Įgyvendinant šią strategiją, visuomeninės organizacijos turi nuolat išlaikyti pusiausvyrą tarp savo plėtros siekių ir tarnystės visuomenei. Apsiimdamos vykdyti bet kokią veiklą, organizacijos turėtų nepamiršti, kad yra **ne pelno siekiančios, nevyriausybinės ir politiškai nepriklausomos**.

VALDYMO KRITERIJAI

Norint sėkmingai įgyvendinti savo misiją ir siekti užsibrėžtų tikslų, organizacijai yra reikalinga efektyvi valdymo struktūra ir kompetentingas, aktyvus bei savo darbui atsidavęs vadovas.

Valdymo struktūra turėtų atspindėti pagrindines organizacijos vertybes bei misiją. Pagrindinis valdymo organas prisiima visišką atsakomybę už organizacijos veiklą ir resursus. Tai apima organizacijos misijos ir darbo strategijos nustatymą, veiklos planavimą bei organizavimą, įvertinant jos atitiktį organizacijos misijai. Valdymo organas prisiima atsakomybę už žmogiškųjų bei finansinių išteklių gavimą ir tinkamą panaudojimą organizacijos misijai vykdyti bei organizacijai palaikyti, prižiūri teisinių reikalavimų vykdymą. Norint įgyvendinti valdymo skaidrumo kriterijus, organizacijose turi būti užtikrinama:

Aiški sprendimus priimančių organų, turinčių apibrėžtą atsakomybę, struktūra.

Aiškos sprendimų priėmimo organų darbo tvarkos taisyklės.

Reguliariai vykstantys organizacijos valdymo organo rinkimai sušaukiant visuotinį susirinkimą (jei nėra kitos šią funkciją atliekančios oficialios organizacinės struktūros).

Valdymo struktūrose negali būti tokenizmo ar nepotizmo apraiškų, interesų konflikto.

Reikšmingas tikslinės grupės dalyvavimas priimant sprendimus (bent vienas tikslinės grupės narys turi atstovauti valdymo organe).

Tolygus atstovų pasiskirstymas pagal lytį ir amžių sprendimus priimančiuose organuose bei struktūrose; regioninis atstovavimas (esant galimybei).

Valdymo organo dalyvių paskyrimo procedūros vyksta viešai, suderinant su organizacijos nariais ir kitomis teisėtą interesą turinčiomis šalimis.

Reguliariai peržiūrima valdymo organo patvirtinta misijos įgyvendinimo ataskaita, kurioje aiškiai nurodoma, kokias veiklas ir kokiais tikslais vykdo organizacija.

Demokratinis valdymas (neautoritarinis, atsižvelgiant į bendradarbių nuomonę, vidinė balsavimo sistema ir kt.).

Konsultavimas / atvira lyderystė (pasitikėjimas ir atvirumas, darbuotojų inspiravimas siekti užsibrėžtų tikslų, atsisakant perteklinio spaudimo priimti tam tikrus sprendimus).

Daugiametis arba metinis organizacijos narių priimtas strateginis darbo planas, kurio tikslas – įvykdyti organizacijos misiją, ir stebėsenos sistema, siekiant patikrinti jos vykdymą.

Elgesio kodeksas ir vaikų apsaugos politika (pasirašo visi darbuotojai / savanoriai).

Darbuotojų funkcijų atlikimo tvarkos aprašas

FINANSŲ VALDYMO KRITERIJAI

Visuomeninių organizacijų finansinės procedūros turi būti vykdomos sklandžiai ir atsakingai, užtikrinant visus partnerius ir plačiąją visuomenę, kad investicijos į organizaciją yra saugios. Organizacijos turėtų oficialiai vykdyti vidines finansines procedūras, atidžiai tvarkyti finansinę apskaitą ir viešai skelbti finansines ataskaitas. Taip pat turėtų periodiškai peržiūrėti savo finansinės apskaitos dokumentus. Kad atitiktų finansų valdymo skaidrumo kriterijus, organizacijos turi sudaryti sąlygas / įgyvendinti šiuos dalykus:

Taupiai ir efektyviai naudoti savo išteklius nustatytiems tikslams pasiekti

Atsakingai elgiantis su ištekliais siekti organizacijos tikslų ir tarnauti visuomenės labui

Susilaikyti nuo bet kokio finansavimo iš neteisėtų šaltinių, taip pat iš įmonių, kurios yra žinomos kaip nesąžiningos ir nepatikimos, išnaudojančios vaikų darbą ir pan.

Susilaikyti nuo piktnaudžiavimo viešaisiais pinigais (visos iš valstybės gaunamos lėšos turi būti traktuojamos kaip visuomenės pasitikėjimas); aktyviai priešintis korupcijai, kyšininkavimui ir kitiems finansiniams nusikaltimams

Neišleisti daugiau kaip 35% administravimui ir organizacijos vidaus reikalams (tai reiškia, kad projekto ar programos veiklai turi būti išleidžiama ne mažiau kaip 65% visų lėšų, o idealiu atveju daugiau nei 80%).

Viešai skelbti finansavimo šaltinius (skelbti viešai prieinamą informaciją apie organizacijos rėmėjus, viešojo sektoriaus ir valdžios interesams atstovauti skirtas sumas (esant poreikiui)).

Viešai skelbti metines finansines ataskaitas.

Laikytis nacionalinių teisės aktų ir terminų (buhalterija, fiskalinės deklaracijos, laiku vykdomi sutartiniai įsipareigojimai darbuotojams, savanoriams ir kt.).

Pirmininkas ar išdininkas negali priimti reikšmingų finansinių sprendimų be organizacijos valdymo organo žinios

Supažindinti visus darbuotojus su **vidiniais mokėjimų nuostatais**, pvz. vidaus mokėjimų pasirašymo sistema, finansų administravimo politika ir kt.

Vidinę buhalterinės apskaitos bei mokėjimo blankų sistemą priima ir tvirtina valdymo organas, direktorių taryba ir/arba visuotinis susirinkimas

Kartą per metus atlikti išorinį finansų auditą, jeigu tai įmanoma.

Reguliariai atnaujinti buhalterinės apskaitos žurnalus, kad bet kuriuo metu galima būtų patikrinti bei įvertinti finansinę situaciją.

VEIKLOS VYKDYMO KRITERIJAI

Kone svarbiausias sėkmingą organizacijų veiklą lemiantis veiksnys yra motyvuotas ir atsakingai dirbantis personalas. Organizacijos turi ieškoti profesionalių, savo darbą gerai išmanančių darbuotojų, suteikti jiems mokymosi ir karjeros galimybes, elgtis su jais sąžiningai ir pagarbiai, užtikrinant asmeninio augimo ir profesinio tobulėjimo perspektyvas. Savo ruožtu darbuotojai ir savanoriai taip pat turėtų laikytis aukščiausių profesinio elgesio standartų, atsakingai naudotis informacija bei ištekliais ir vengti interesų konflikto. Kad atitiktų veiklos vykdymo skaidrumo kriterijus, organizacijos turi sudaryti sąlygas / įgyvendinti šiuos dalykus:

Vykdomos veiklos atitinka organizacijos misiją.

Periodiniai kritiniai vykdomų veiklų vertinamieji tyrimai, siekiant nustatyti jų atitikimą misijai, efektyvumą, rezultatyvumą ir programinę vertę.

Organizacijos sprendžiamų problemų **pirminių priežasčių nustatymas** ir esminių pokyčių skatinimas.

Dalijimasis žiniomis ir patirties mainai su partnerių organizacijomis.

Sprendimai priimami atsižvelgiant į organizacijos darbo paveiktų žmonių, partnerių, savanorių bei darbuotojų pastabas ir atsiliepimus.

Nuolat stebimi partnerių atsiliepimai apie organizacijos vykdomas veiklas ir į juos reaguojama.

Išorinės ir vidinės **sąsajos tarp organizacijos misijos, vizijos ir strateginių tikslų.**

Veiklos ir rezultatų matomumas (internetinėje svetainėje, naujienlaiškyje, skrajutėse ir kt.).

Reikšmingas tikslinės grupės atstovų dalyvavimas visuose lygmenyse (žmonių vedamas darbas ir pagarbi partnerystė).

Viešojo komunikacijos kanalo visuomenei suteikimas (galimybė teikti užklausimus ir gauti informaciją).

Investicijos į personalą ir savanorius, siekiant išplėsti jų potencialą ir pasiekti organizacijos tikslus vykdant mokymus, užtikrinant kokybišką naujų darbuotojų įtraukimo procesą ir organizuojant reguliarius komandos susitikimus bei motyvacinius į(si)vertinimo renginius.

Ekspertų ar ekspertinių organizacijų atranka vykdoma remiantis kandidatų žiniomis bei ekspertine patirtimi, o ne draugystės ar giminystės ryšiais.

Palaikyti bendradarbiavimo ryšius su kitomis visuomeninėmis organizacijomis bei partneriais, kai tai įmanoma ir tikslinga siekiant didesnės visuomenės gerovės.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Norway grants

Šio leidinio vertimas į lietuvių kalbą buvo bendrai finansuojamas įgyvendinant projektą "Nauji senų problemų sprendimai". Projektas "Nauji senų problemų sprendimai - inovatyvių metodų mainai romų integracijos srityje" yra finansuojamas Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos per the EEA and Norway Grants Fund for Regional Cooperation (EEE ir Norvegijos Regioninio bendradarbiavimo fondą).

Šiam leidiniui buvo skirta finansinė parama iš Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programos „EaSI“ (2014–2020 m.). Norėdami gauti daugiau informacijos, prašome apsilankyti:
<http://ec.europa.eu/social/easi>.

Už šio leidinio turinį atsako tik ERGO tinklas, ir jo jokių būdu negalima laikyti Europos Sąjungos požiūriu. Komisija neatsako už leidinyje esančios informacijos naudojimą.

www.ergonetwork.org/transparency

